# LOUČENÍ V MILÉTU

Původ materiálu
Matějka Dan, nově seřadila Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
28

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro **mladší** školní věk:

Znáte pohádku O třech kůzlátkách (O Budulínkovi)? …když rodiče odešli a ona zůstala sama doma. Jak se k nim dovnitř dostali vlci? A co se potom dělo s kůzlátky? Co mohla a měla kůzlátka udělat, aby se k nim vlci nedostali?

Pro **starší** školní věk:

Určitě se vám stalo, že vás rodiče nechali doma samotné, nebo že odešli a nechali vás pod dozorem jiného dospělého. Můžeme se v takové situaci chovat stejně, nebo bychom se měli situaci nějak přizpůsobit? Jak? Proč? Je dobré dát na rady toho, který s námi zůstal? Proč?

Pro **Theofila:** Theofil se může ptát: To, co vyprávíš, Lukáši, o Pavlově době, vypadá někdy hodně nebezpečně a dramaticky. Žijeme i my dnes stejně jako Efezané a Milétští v ohrožení,dravých vlků‘? Je to pro církev neustále aktuální, nebo už jsme v dnešní době za vodou?

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Pavlův spěch, aby byl pokud možno na den letnic v Jeruzalémě (v.16), způsobuje, že mine Efez (však: pošle si pro tamější presbytery) a pozdrží se se svou dlouhou řečí v **Milétu**. Skrze přímou Pavlovu řeč k nám proniká naléhavé sdělení o nelehké době a Lukáš, její pisatel, k nám v ní promlouvá jako její očitý svědek. Pavlova řeč míří do vlastních řad, což z ní činí mezi jeho řečmi v tomto ojedinělou. Jiné lukášovské zprávy o Pavlových řečech či kázáních bývají misijně zacíleny na pohany. Pavlova řeč je zároveň loučením se s Milétskými, protože počítá s tím, že je již nespatří. Svého misijního cíle již v této oblasti dosáhl; tak tedy je zapotřebí dokončit běh a splnit úkol daný Pánem (v.24.)

Ke své řeči si Pavel přivolává všechny **presbytery**, ve Skutcích označované za biskupy, strážce (v.28), kteří – v našem textu  mají ochraňovat své stádo i sebe. Tito odpovědní pracovníci mají spravovat křesťanské sbory, chránit je před bludaři (dravými vlky - v.29) a posilovat jejich sociální charitu, obětavost. Tak jako diakoni byli potvrzováni ve svém úřadu ordinací. Měli zvěstovat slovo – podle Pavlova vzoru – a vyhýbat se každému tajnému učení. Víc než autorita jejich úřadu je zdůrazněn veřejný charakter svědectví, které nezná žádnou elitu, natož pak nějaké zasvěcení do tajemství. Nositelé tohoto úřadu jsou svěřeni Pánu (v.32).

Pavel ve své řeči napomíná a varuje Milétské před dravými vlky, kteří **štěpí církev**.  „Víte, že jsem vám nic nezamlčel“ (v.20, 27), opakuje Pavel a přesvědčuje posluchače, že jim zvěstoval - jak doma tak i na veřejnosti - evangelium v plném rozsahu a záběru. Ani co se týče křesťanovy spásy (v.26) Pavel nic nezamlčel. Nic jiného, dalšího, tajemného jako doplnění křesťanské nauky neexistuje. Křesťané se nemají zapotřebí k víře nic dodávat, ani na veřejnosti ani v soukromí, například pěstěním nějakých obzvláštních disciplín. Naopak mají být ostražití a ochraňovat svou církev před dravými vlky, kteří přijdou a budou ohrožovat jejich svobodu.

Naopak **základem** církve je Ježíšova zvěst o Božím království (v.25) a aktivní etika lásky vůči bližnímu (v.32-35). Tak jak Pavel sám jednal: přinášel mezi lid evangelium o Boží milosti (v. 24) a od sborů si ničeho nežádal (v. 33-34). Aktivní odpovědný život se projevuje nepodceňováním a neštítěním se všední fyzické práce (v. 32, 33n) i vůči bližnímu. Křesťan má žít tak, aby mohl pomáhat slabým; není to služba poddanská, neděje se podle přání těch, jimž se slouží, nýbrž podle jejich potřeby. Jde o službu v moci Ducha svatého, která provází křesťanské svědectví a taková služba probouzí víru. O tom nám dokládá Ježíšovo slovo (v.35) a kdo ho přijme a bude podle něho činit, čeká na něho dědictví posvěcených (v.32). S odkazem na svůj příklad (v. 35b) stanovuje Pavel základní pravidlo mezilidských vztahů, které bylo známé i pohanským posluchačům a čtenářům: „Blaze tomu, kdo dává, ne tomu, kdo bere“. Křesťanská zvěst tedy před nikým nic nezatajuje, všem nabízí spásu (v. 20) a lze ji naplnit a uskutečnit skrze univerzální lidské naděje a ideje.

**Pomůcky:**mapa (např. Školní biblický atlas) Pavlových cest; fotografie či obrázek presbyterů z vašeho sboru (v některých tradicích mají presbyteři „svou“ lavici v kostele); fotografie sboru (při různých akcích, na sborovém výletě, vánoční hře, atd.)

3. FORMULACE TÉMATU

Apoštol Pavel chce povzbudit správce sboru (presbytery) v Efezu. Mají ve sboru chránit evangelium a bránit ho před těmi, kdo by ho chtěli měnit. Nyní je starost o sbor na nich. Nezůstávají však sami – jsou svěřeni Bohu.

## 4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

Neopomeňme, že i v této době stále platilo otevřené a cílené pronásledování křesťanů. V kontrastu k tomu jako by stál „veřejnostní“ charakter křesťanských sborů. Proto pro ně mohlo být velkým pokušením stát se takovým tajným bratrstvem a podléhat zákonitostem jim podobných společenstev. Podobně snad jako v době rozkvětu sekt bylo pokušením sklouznout k nějakým “mystickým“ praktikám. Proto se nesnažme vnímat Pavlovu řeč jako plod jeho osobního pohledu či jako laciné varování. V jeho řeči zaznívá „obyčejné“ svědectví o nebezpečích, která hlasatelé, trubači a draví vlci rozmanitých „hlubokých“, mystických či jiných nauk mohou pro křesťanovu svobodu znamenat. Dvojí zdůraznění o nezatajení (v. 20.27) jen podtrhuje důležitost Pavlova sdělení.

Pavlovu řeč nelze brát ani za vzor pro kázání do vlastních řad. Pavel mluví v určitém časovém kontextu a především k řadám starších. Pro nás je důležité slyšet na jeho varování, ale nehledat v jeho řeči vzor (nebezpečí má v každé době jinou povahu).

Jako katecheté bychom měli odhadnout, zda v tomto případě budeme mluvit o tom, že nás někdo opatruje – nebo o tom, že my také máme odpovědnost. Domnívám se, že pokud dětem ukážeme, že o ně někdo má péči i ve sboru, chybu určitě neuděláme, především u mladších. (Není ani v rodině ideální, když se na nejstarší dítě přenese veškerá odpovědnost „jsi už velký, tak musíš odpovídat za ostatní sourozence“ – i nejstarší dítě je pořád dítětem.)

## 5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) osnova pro **mladší** školní věk:

Na vyprávění lze navázat v momentě, kdy se s dětmi bavíte o situaci v opuštěnosti, když někdo zůstává nebo zůstal doma sám. Je to nepříjemný, někdy stísňující pocit. A my se musíme přece jen chovat trochu jinak a dbát na jiná pravidla, než když s námi někdo zůstává.

I. Motivace

II. Pavel se připravuje na odchod a loučí se Efezskými a Milétskými

III. Vypráví a vzpomíná přitom na tříletý pobyt u nich

IV. Vyzývá je k ostražitosti před těmi, kteří jim chtějí ublížit, kteří je svádějí ke špatnostem, kteří jim nakukávají nesmysly atd.

V.  Poukazuje na jistoty, kterých se mají držet

VI.  Pavel odchází do Jeruzaléma

b) osnova pro **starší** školní věk:

I. Motivace

II. Když Pavel odchází, pověřuje efezské a milétské presbytery

III. dbát a držet to, co mezi nimi během tříletého pobytu konal.

IV. Vyzývá k ostražitosti před falešnou zbožností, dravými misionáři, mylným učením…

V. Poukazuje na jistoty, kterých se mají držet

VI. Víra vede k pomoci slabým a k naslouchání Ježíšovým slovům

VII. Pavel odchází dokončit svůj běh a splnit úkol

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU

Práci s obrázkem je asi lepší zařadit až po výkladu. Požádejte děti, aby podle vašeho vyprávění vybraly možnosti, ze kterých udělají okolo sboru hradbu proti „dravým vlkům“. Mohou to udělat různě – kolečka vystřihnou a nalepí, vybrané vybarví a stejně vybarví i hradbu, vybrané možnosti spojí s kolečky v hradbě, do koleček v hradbě přepíší vybrané možnosti. Výsledky porovnejte, o případných neshodách mluvte. Zpracování vám dá zpětnou vazbu o tom, co z vašeho výkladu děti slyšely, a také šanci uvést věci na pravou míru.

S obrázkem můžete také pracovat během vyprávění – když se v něm dostanete k některému z důrazů, který je na obrázku zmíněn, děti jej mohou nalézt a vybarvit.

Kolečka s různými možnostmi si také předem můžete zvětšit a vystřihnout a místo obrázku sboru použít fotografii vašeho kostela a společně před vyprávěním tipovat, co sbor chrání. Vyprávění pak můžete uvést jako příklad, jak to viděl apoštol.

7. LITURGICKÝ RÁMEC (vstup, písně)

## 8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Práce s předškolními dětmi se může točit kolem pojmu **„hlídání“ –** ve smyslu opatrování (je to pojato z hlediska dětí – někdo hlídá je, oni zatím mají především zakoušet pocit bezpečí, na ně není ještě naložena odpovědnost – ukažte dětem, že i o ně ve sboru má někdo zájem, že se o ně stará)**.**

Můžeme velmi snadno navázat na dětskou zkušenost a vyprávět si s nimi, co to znamená, když je někdo hlídá. Už vás někdo hlídal? Co to znamená? Jaké to bylo? … Reagujte tak, aby děti mohly sdělit co nejvíce svých zkušeností. Co např. říkala maminka „paní na hlídání“, staršímu sourozenci, tatínkovi, babičce – aby dělali nebo nedělali? Stalo se něco neobvyklého, atd. (Pozor, děti řeknou všechno J) Shrnutí: Jak se chová dobrý „hlídač“? Stará se o mě, dává na mě pozor, abych nedělal skopičiny, neotevírá cizím lidem, dá mi najíst a uloží mě ke spaní, když to potřebuju, atd.

V církvi máme také takové „hlídače“, kteří pomáhají ve sboru, starají se, aby nám tu spolu bylo dobře, abychom nezapomněli na Pána Ježíše nebo nedělali věci, které dělat nemáme. Jsou to takzvaní „starší sboru“ společně s farářem/kou. Také učitelé nedělní školy.  (Nejlépe přinést fotografii staršovstva – poznáte je?, nebo přivést presbytery do nedělní školy). Ovšem ani oni na to starání nejsou sami, o nás všechny se stará Bůh.

Ukončete modlitbou za ty, kdo se o nás starají – díky i prosby.

## 9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

### I. MOTIVACE

Zažili už jste někdy nějaké velké loučení? Třeba když jste se měli vydat na dlouho cestu a bylo jasné, že své kamarády dlouho neuvidíte? Anebo si představte, jak tu teď sedíme, že by někdo z nás měl vyrazit někam daleko. Copak bychom si asi pověděli?

### II. ODJEZD

Pavel takhle odjíždí z území Malé Asie, kde dosud svým kázáním obracel Židy i Řeky k Bohu a k Pánu Ježíši. Chystá se do Jeruzaléma. Spěchá, aby se do Jeruzaléma dostal, než budou letnice. Tuší, že je potřeba, aby se jako důležitý služebník Boží objevil v Jeruzalémě ve správný čas,

kdy se tam sjede mnoho poutníků a kdy se tam určitě bude něco velkého dít. Jak to však může stihnout, rozloučit se v Malé Asii se všemi přáteli, bratry a sestrami? Kromě toho cestoval lodí, a i když jeho loď zastavovala v maloasijských přístavech, nikdy ta zastávka netrvala tak dlouho, aby mohl navštívit všechny, nebo dokonce zajít do měst ve vnitrozemí. S bratřími z Efezu se však rozloučit chtěl, působil mezi nimi předtím skoro tři roky. A tak když loď zakotvila v Milétu – tento přístav ležel několik desítek kilometrů od Efezu, využil příležitosti a poslal vzkaz do efezského sboru, aby bratři starší přišli za ním do Milétu. Nebude to pro ně snadné, Efez nebyl nijak blízko. Ale bratří v Efezu to jistě pochopí a tu dlouhou cestu podstoupí. Na Pavlovi jim přece záleží, jistě ho také sami budou chtít ještě jednou vidět a slyšet a do se Milétu vypraví.

Pavlovi však nešlo jen o to, aby se ještě jednou viděli, osobně se rozloučili a třeba se ještě před odjezdem naposled objali. Chce se s nimi setkat hlavně proto, aby jim položil na srdce to nejdůležitější, čeho se i nadále mají držet. Proto výzvu k setkání adresuje starším sboru, presbyterům, tedy těm, kdo jsou a budou za život efezského sboru v prvé řadě odpovědni. Chce je povzbudit, aby vytrvali ve víře v Pána Ježíše a nedali se od něho ničím odvést.

## III. APOŠTOL NIC NEZATAJIL

Možná se někteří z efezských domnívali, že jim Pavel řekne něco nového. Že jim u příležitosti svého rozloučení poví něco, co jim dosud neřekl. Bylo tomu však právě naopak. Apoštol jim připomněl svoji činnost v Efezu. Nebyla to snadná práce, potkaly ho i zkoušky, musel se vyrovnávat s nástrahami nepřátel. Přesto jim pověděl vše, co bylo potřeba. Nebylo nic, co by jim zatajil. Především jim nezatajil nic o Pánu Ježíši. S velikou naléhavostí vedl všechny, aby v Krista uvěřili. Pavel má čisté svědomí: „Sloužil Pánu pokorně a nic důležitého jsem vám nezamlčel. Jednal jsem s vámi upřímně, takže už není, co bych vám o Ježíši pověděl více. “

## IV. CESTA DO JERUZALÉMA

Pak mluvil o tom, co má před sebou a jak vidí svoji budoucnost. Nyní se chystá do Jeruzaléma. Odtud se začalo evangelium šířit. Proto Pavel považoval za důležité ukončit svoji misijní cestu právě v Jeruzalémě.

Jede tedy do Jeruzaléma, aby církvi na tomto místě vydal počet ze své práce. Tuší, že tam začne nový úsek jeho životní cesty. Kromě toho ví, že jet do Jeruzaléma není jen jeho rozhodnutí. Vede ho k tomu Duch svatý. Ten Duch, který už dříve určoval směr jeho činnosti. Tentýž Duch mu současně zjevuje, že ho tam zřejmě po lidsku nečeká nic dobrého. Ale on tam

přece jede, vydává se tam jako služebník Ježíše Krista, poslušný jeho vedení, s jistotou, že jeho Pán i tam bude s ním. Tohle zaslíbení platí i pro nás. Pokud víme, že patříme Bohu, smíme také vědět, že on nás neopouští a provází nás svým Duchem.

## V. HLÍDEJTE STÁDO

Pavlovi velmi záleželo na tom, aby Efezští zůstali na správné cestě. Klade to na srdce právě bratrům starším, je přece Duch vybral za strážce Kristova společenství, aby byli pastýři Božího stáda. Jsou za ně odpovědni a po Pavlově odchodu budou muset dávat veliký pozor, aby se nenechali svést nesprávným směrem.

Je to trošku, jako kdyby vás rodiče nechali doma samotné. Nebo navíc s pověřením, abyste dávali pozor na mladšího sourozence. Copak by vám v takovou chvíli asi říkali? Určitě by říkali, abyste neotevírali dveře nikomu cizímu; mohl by to být zloděj, nebo člověk se špatnými úmysly. A určitě by vám také připomenuli, že vy sami nemáte vyvádět nějaké skopičiny, abyste doma neobrátili všechno naruby, když vás oni sami zrovna nemají pod dohledem.

Podobně Pavel napomíná, povzbuzuje i varuje Efezské. Po jeho odchodu přijdou lidé, kteří budou chtít bratry a sestry odvést od víry v Ježíše. Budou Pavla pomlouvat, že Efezským neřekl všecko, že jim to nejdůležitější zamlčel, a budou je chtít získat pro své názory. Budou jako draví vlci, kteří vpadnou do stáda a natropí v něm mnoho škody.

Může se ovšem také stát to, že i mezi nimi samotnými bude někdo takový, kdo začne vymýšlet všelijaké novoty, bude chtít strhnout sbor na svou stranu a řadě lidí poplete hlavy. Tomu se podaří zabránit jedině tím, že se Efezští budou pečlivě držet Pána Ježíše Krista, tak jak jim ho Pavel zvěstoval, a že si budou připomínat i všecko ostatní, co jim Pavel kladl na srdce.

Nikdo z bratří a sester nemusí přece pochybovat, jak moc na nich Pavlovi záleží. Strávil u nich tři roky. (Jak dlouho se známe my tady mezi sebou?) Mnoho spolu prožili, spolu prošli i různými zkouškami, byli svědky jeho pilné a nezištné práce pro Krista. Za tu dobu mohli přece Pavla dobře poznat, jaké je jeho přátelství k nim, že to s nimi myslí dobře a že mu mohou důvěřovat. Až na ně budou všelijací lidé dorážet, až budou Pavla pomlouvat, ať si bratři vzpomenou i na to, že on za svoji práci v efezském sboru nikdy nechtěl žádné peníze; na všechno, co on i jeho spolupracovníci potřebovali, si vydělával vlastníma rukama. Kázal o Ježíši a pomáhal, kde bylo třeba. Dělal to docela zadarmo, podle Ježíšových slov: „Blaze tomu, kdo dává, ne tomu, kdo bere.“ (Myslíte, že to tak opravdu je? Potěší vás více, když něco dostanete, nebo když se vám podaří někomu udělat radost?)

## VI. NEZŮSTANOU SAMI

Nakonec jim Pavel řekl: „Vím, že se už neuvidíme. Já už se k vám nedostanu. Odpovědnost za církev v Efezu bude teď hlavně na vás. Ale nebojte se. Nejste a nezůstanete sami. Svěřuji vás Bohu, on má moc vás zachovat vás i všechny ostatní.“ Bylo to jako závěrečné požehnání. Mohou si být jisti, že na svoji službu nezůstanou sami. Jsou v Božích rukou, Pán je svou milostí bude provázet a neopustí je. Pak všichni poklekli, apoštol se pomodlil a rozloučili se.

Loučení může být velmi smutné, zvlášť když tušíme, že se s tím druhým dlouho nebo už vůbec neuvidíme. Tak to bylo i s Pavlem a efezskými bratřími a sestrami. Ale i když nás bolí, že takhle přijdeme o blízkého člověka, víme, že nezůstáváme sami. Pán Bůh nás neopouští a my můžeme v modlitbě být u těch, které máme rádi, i když zrovna nejsou s námi, a přimlouvat se, aby je Pán dobře opatroval.

## MODLITBA

*Pane Bože, pomáhej nám poznat správné místo i čas, kde máme být a tobě sloužit. Pomáhej nám poznat správnou cestu. Děkujeme, že nás neopouštíš, a že neopouštíš ani ty, kteří zrovna nemohou být u nás blízko. Děkujeme, že díky tvé lásce my všichni patříme dohromady.  Amen.*

## 10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

- Znáte nějaké organizace, spolky či sdružení, které se snaží pomáhat lidem či dětem? Jak jim pomáhají?

- Která zaměstnání podle vás nejvíce pomáhají druhým lidem? Kdo podle vás potřebuje nejvíce pomoci? Jak? A proč?

- Zeptejte se dětí, co si představují, když slyší někoho mluvit o „starším“. (Starý věkem, s šedivými vlasy a vrásčitou tváří, kapsami plnými bonbonů, se zkušenostmi a moudrostí). V našem sboru máme rovněž „starší“ (presbytery). Víte o nich, znáte někoho z nich? Co mají takoví lidé na starost? Pavel o nich říká, že mají být jako pastýři – co to podle vás znamená?

- Můžete s dětmi postavit hradby (z kostek, lega), uprostřed my (náznak kostela, sboru, společenství-figurky) a ptát se jich: můžeme se jako sbor obehnat kamennou zdí před tím, co

je venku? A jak jsme se my dostali dovnitř a jak se zase dostaneme ven (domů, do školy, do práce)? Můžeme se tedy před tím, co nás ohrožuje, chránit nějak jinak?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Jakým způsobem budu dnes aktualizovat biblický text? Budu děti stavět do role odpovědných nebo jim umožním vcítit se do těch, o které je pečováno (obojí se samozřejmě možné)?

Odkaz na pracovní list

28 Loučení v Milétu

Odkaz na píseň

Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou

Kdo na kolenou klečí, vídá dál

Přemýšlej, děkuj a služ (SV273)

Vítězi k poctě zpívejme, velebme jej hned zrána

Ježíši, Pane můj (BTS39)

Bratry, sestry potkávám (SV105)

Všichni otcové a mámy (SV151)

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 20,17–37